

П.М. Макаренко, д-р екон. наук, проф. (ПДАА, Полтава)

Ю.М. Третяк, магістрант (ПДАА, Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою складовою процесу формування ресурсного потенціалу підприємства є його відтворення. Для того, щоб ресурсний потенціал міг здійснювати безперервний і постійно відновлюваний процес, він сам повинен безперервно і постійно відновлюватися. Потужність ресурсного потенціалу є однією з важливих складових економічного потенціалу підприємства. Потужність відіграє стратегічну роль у широкому колі економічних рішень, пов'язаних з діагностикою сучасного економічного стану, з глобальними напрямками майбутнього економічного розвитку.

Відтворення потенціалу підприємства – це процес безперервного відновлення всіх його складових. Виділяються такі типи відтворення ресурсного потенціалу [4, с. 92]:

– просте відтворення потенціалу підприємства здійснюється в незмінних обсягах для відновлення спожитих факторів виробництва забезпечення безперервності його функціонування;

– розширення відтворення потенціалу підприємства передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів та інших складових потенціалу, котрі забезпечують вищу результативність його діяльності.

У межах розширеного відтворення можна виокремити три типи розвитку потенціалу підприємства [3, с. 31]:

– екстенсивний традиційний. За екстенсивного типу, відтворення потенціалу збільшення масштабів виробництва досягається за рахунок додаткового залучення трудових, природних ресурсів і засобів виробництва збереження сформованої техніко–технологічної основи;

– інтенсивний (інноваційний). За інтенсивного типу відтворення розвиток потенціалу досягається через якісне вдосконалення факторів виробництва застосування прогресивних знарядь і предметів праці та видів енергетичних ресурсів, підвищення кваліфікацій технологічного й управлінського персоналу, а також постійне поліпшення використання всіх наявних складових потенціалу підприємства.

– екстенсивно–інтенсивний (змішаний). Щодо змішаного типу розширеного відтворення потенціалу, то він характеризується збалансованістю або домінуванням одного з двох, інших факторів

розвитку. Тому розрізняють переважно екстенсивний, інтенсивний чи змішаний характер економічного розвитку.

Функціонування підприємства та розвиток його ресурсного потенціалу знаходяться під постійним впливом певної системи факторів. Ця система факторів створює можливості та загрози по відношенню до розвитку ресурсного потенціалу підприємства.

Розглядаючи систему факторів впливу на розвиток ресурсного потенціалу підприємства слід відмітити, що найбільш суттєвими є фактори зовнішнього середовища. Фактори зовнішнього середовища найчастіше класифікують за такими групами [2, с. 43]:

- економічні;
- політичні
- ринкові,
- міжнародні,
- соціальні
- науково–технічні (НТП).

Усі окремі складові зовнішнього середовища взаємопов'язані, тобто зміни однієї з них (наприклад, політичної чи економічної) призводять до значних змін інших (наприклад, соціальної чи міжнародної). Це відбиває складність зовнішнього середовища.

Розвиток та формування ресурсного потенціалу залежить і від внутрішнього середовища. До внутрішніх факторів відноситься, насамперед, стратегія підприємства, для реалізації якої формується потенціал, досвід і навички менеджерів, необхідні для реалізації намічених цілей, принципів організації та проведення бізнесу, якими керуються на підприємстві, моральні цінності та амбіції керівників, а також загальноприйняті в рамках підприємства цінності та культура. Аналіз внутрішнього середовища передбачає також аналіз динаміки показників ефективності використання ресурсів підприємства: матеріальних, технічних, фінансових, трудових, організаційних [4, с. 73].

Для аналізу трудових ресурсів необхідно провести оцінку забезпеченості підприємства кадрами, в тому числі за структурою персоналу, рухом робочої сили, динаміку використання робочого часу, витрати робочого часу, динаміку продуктивності праці тощо.

Для аналізу основних виробничих засобів необхідно оцінити динаміку структури технічного стану основних засобів, динаміку фондівіддачі тощо.

Аналізуючи фінансовий стан та інвестиційну діяльність підприємства, необхідно проаналізувати динаміку таких показників, як: структура доходів; структура витрат і відрахувань; прибуток підприємства; рентабельність продукції; дебіторська заборгованість;

кредиторська заборгованість; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт фінансової залежності; структура реальних інвестицій тощо.

Проведення аналізу за напрямками діяльності і за економічною ефективністю використання всіх ресурсів підприємства, а також за зовнішньоекономічною та маркетинговою діяльністю дозволяє визначити сильні та слабкі сторони підприємства.

Після аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища слід сформулювати стратегію розвитку підприємства. Розробка стратегії характеризується як складний процес, в якому повинні брати участь керівники всіх рівнів управління. Формування такої стратегії підприємства передбачає орієнтацію на розвиток наявних можливостей підприємства. В основу формування стратегії розвитку підприємства повинна бути закладена концепція, яка враховувала б особливості діяльності підприємства та його стан на ринку і стан зовнішнього середовища. Враховуючи сформовану стратегію розвитку діяльності підприємства наступним етапом є формування структури та складу ресурсного потенціалу, що має на меті забезпечення підприємства ресурсами, їх структуризацію та побудову певних організаційних форм, що забезпечить стабільний розвиток й ефективне їх використання та відтворення [1, с. 186].

Таким чином, процес формування ресурсного потенціалу підприємства є одним із напрямків його стратегії і повинен передбачати створення системи ресурсів так, щоб результат їх взаємодії був чинником успіху в досягненні стратегічних, тактичних і операційних цілей діяльності підприємства.

Інформаційні джерела:

1. Гречина І.В. Структура сукупного потенціалу економічної системи / І.В. Гречина // Україна: Схід–Захід – проблеми сталого розвитку: матеріали міжнар. наук.–практ. конф. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – С. 185–187.

2. Довгаль Н.С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи / Н.С. Довгаль // Науково–технічна інформація. – 2009. – № 1. – С. 2–45.

3. Каталько В.С. Ресурсная концепция стратегического управления: генезис основных идей и понятий / В.С. Каталько // Вестник С.–Петербургского ун–та. Серия Менеджмент. – 2012. – № 4. – С. 20–42.

4. Фролова Л.В. Управління економічним потенціалом торговельних підприємств: [монографія] / Л.В. Фролова, О.В. Григораш. – Донецьк: Ноулідж (Донецьке відділення), 2013. – 201 с.